

wyraźniej odbijał nowe horyzonty kulturowe i aspiracje estetyczne, z którymi przybyli oni do Krakowa.

Obecne wyposażenie kościoła Mariackiego oferuje na pierwszy rzut oka niewiele wskazówek. Ozdoby 14 ołtarzy³⁵ potwierdzonych w źródłach z drugiej połowy XIV i z pierwszych dziesięcioleci XV wieku, jak również wyposażenie ośmiu kaplic bocznych wybudowanych w 1430. i 40. latach z fundacji mieszczańskich i kapłańskich³⁶ są zupełnie nieznane. Przemianę wartości i nowy poziom jakościowy rzeźby krakowskiej potwierdza obok wspomnianych już dzieł z innych kościołów dopiero monumentalne retabulum ołtarza głównego, wykonane w latach 1477-89 przez Wita Stosza i jego współpracowników³⁷. Zastąpiło ono starszą nastawę, pochodzącą przypuszczalnie z lat 1360.

OBECNE RETABULUM ŚW. JANA W KOŚCIELE ŚW. FLORIANA

Utrzymująca się przez pokolenia fałszywa ocena historyczno-artystyczna jest przyczyną, dla której godne najwyższej uwagi dzieło pochodzące również z kościoła Mariackiego nie zostało przyporządkowane rzeźbie przed Witem Stoszem – chodzi o grupę rzeźbiarską *Chrztu Chrystusa*, która od 1860/61 roku znajduje się w kościele św. Floriana na Kleparzu, za murami Starego Miasta, wstawiona w neogotycką obudowę (il. 1-4, 26, 28, 30).

³⁵ Na przykład w 1383 roku wzmiankowana była kaplica św. Aleksego pod wieżą, której patronat posiadała krakowska rodzina mieszczańska Arnsberg. Ufundowała ona ołtarz zapewne w początkach XIV wieku. W 1425 roku przyczynił się do wyposażenia tej kaplicy niejaki Pavel Beme, z pochodzenia Czech. W 1481 roku wzmiankuje się w związku z nią Jana Thurzo, który w kaplicy ze spuścizny po Bemie, zarządzanej przez wdowę po nim Urszulę, kazał wznieść ołtarze za wysoką sumę 800 węgierskich florennów. Na początku XVI wieku również pochodząca z Nadrenii rodzina Salomonów sfinansowała ołtarz ku czci Matki Bożej. E. Piwowarczyk, op. cit., s. 105, przyp. 102.

³⁶ Podstawą wzniesienia kaplic była umowa pomiędzy głównym proboszczem kościoła Mariackiego, Teodorykiem Weinrychem, a budowniczym Franciszkiem Wiechoni z Kleparza. Częścią umowy było wybudowanie kamiennych mens i montaż zworników z rzeźbionymi motywami kwiatowymi. Zakończenie budowy kaplic bocznych wyznacza bulla papieża Mikołaja V z roku 1450, w której zapewniono odpusty tym wszystkim, którzy przyczyniliby się do utrzymania i upiększania kościoła Mariackiego w Krakowie. Ibidem, s. 73-182, tekst umowy s. 110, przyp. 118.

³⁷ O współpracownikach Wita Stosza w Krakowie w szczególności: T. Szydlowski, *Ze studiów nad Stoszem i sztuką jego czasów*, „Rocznik Krakowski”, 26, 1935, s. 14-65; K. Dinklage, *Archivalisches über Veit Stoß und seine Mitarbeiter in Krakau*, „Münchener Jahrbuch der bildenden Kunst”, 10, 1933, s. 60-66; *Cracovia artificum. Supplementa. Krakowskie środowisko artystyczne czasów Wita Stosza*, red. B. Przybyszewski, Kraków 1990, s. 64-66.